

**Pràcticum de Recerca en Trastorns de la
Comunicació i del Llenguatge**

Codi: 43617
Crèdits: 9

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4315497 Trastorns de la Comunicació i del Llenguatge	OT	0	1

Professor de contacte

Nom: Nuria Silvestre Benach

Correu electrònic: Nuria.Silvestre@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Altres indicacions sobre les llengües

Si hi ha estudiants no competents en la llengua catalana, la docència es farà en Espanyol

Equip docent extern a la UAB

Jesus Valero García

Prerequisits

Cap prerequisit especial. Temps de dedicació. Els horaris concrets són a convenir amb cada director/a de línia de recerca. Si treballeu millor fer un e mail abans d'optar per la plaça per conèixer els horaris.

No se necesita ningún requisito especial. Los horarios son a convenir con el director o directora de la línea de investigación. En los casos en que tengais un horario de dedicación laboral o de otro tipo ajeno al máster antes de optar por una determinada línea mejor enviar un e mail al responsable de la línea.

Objectius

L'objectiu d'aquest mòdul és que l'alumnat obtingui les habilitats bàsiques d' investigació. L'alumnat s'incorpora a un equip d' investigació i la seva funció serà la de col.laborar amb l'equip, responsabilitzant-se de parcel.les concretes de les recerques de l'equip. Sota la tutoria d'un investigador o investigadora, anirà adquirint de manera pràctica i crítica les bases del treball científic.

Competències

- Aplicar el mètode científic en la pràctica professional.
- Dominar les habilitats i mitjans necessaris per al treball en equip i en grups multidisciplinaris.
- Que els estudiants sàpigui aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.

Resultats d'aprenentatge

1. Discriminar què mètodes, quantitatius, qualitatius o mixts, i dissenys de recerca són més apropiats per donar resposta a un objectiu o hipòtesi, en el context del pràcticum de recerca.
2. Dissenyar o adequar tècniques i instruments de recollida d'informació d'acord als estàndards de desenvolupament d'instruments de mesura, en el context del pràcticum de recerca.
3. Dur a terme la lectura crítica d'una publicació científica sobre la base de la qualitat metodològica del disseny de recerca utilitzat i de la rellevància científica i pràctica dels seus resultats o aportacions, en el context del pràcticum de recerca.
4. Dur a terme una revisió sistemàtica per sintetitzar la millor evidència científica disponible en el context del pràcticum de recerca.
5. Escriure informes adequant-los als estàndards de les principals associacions científiques, en el context del pràcticum de recerca.
6. Formular preguntes rellevants i definir adequadament objectius i hipòtesis de recerca per a la resolució de problemes en el context del pràcticum de recerca.
7. Gestionar, analitzar i interpretar de forma òptima les dades d'una recerca, en el context del pràcticum de recerca..
8. Que els estudiants sàpigui aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
9. Realitzar un pla de recerca minimitzant les amenaces a la seva validesa, en el context del pràcticum de recerca.
10. Seleccionar, valorant la seva qualitat, els procediments, tècniques i instruments de mesura més adequats en funció dels objectius o hipòtesis, en el context del pràcticum de recerca.
11. Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
12. Utilitzar adequadament els procediments i tecnologies per a una comunicació efectiva entre professionals en el context del *pràcticum de recerca.
13. Utilitzar les fonts documentals per a l'obtenció d'informació pertinent en el context del pràcticum de recerca, seleccionant les més adequades i argumentant els criteris de garbellat i de qualitat de les mateixes.

Continguts

I L'ADQUISICIÓ DEL LENGUATGE ORAL

1.1 L'adquisició del llenguatge oral en entorns multilingües: avaluació del discurs 3 places.

Melina Aparici

II DIFICULTATS EN L'ADQUISICIÓ DEL LENGUATGE ORAL DERIVAT DE LA SORDESA

2.1 Avaluació de la producció i la comprensió oral de l'alumnat sord amb implant coclear de primària 2 places

Encarna Pérez

2.2 Comunicació, llenguatge i desenvolupament de la teoria de la ment a la primera infantesa en criatures sordes dels 0-als 6 anys 3 places

Núria Silvestre

III RELACIÓ ENTRE DIFICULTATS DE L'AUDICIÓ I F. PSÍQUIQUES A LA VELLESA

3.1 Envel·liment i comunicació: Relacions entre cognició i audició 1 plaça

Jesús Valero

3.2 Envel·liment i comunicació: La veu 1 plaça

Laura González

IV DIFICULTATS EN L'ADQUISICIÓ DEL LLENGUATGE ORAL SECUNDARIES A D'ALTRES SÍNDROMES

4.1 Trastorns Evolutius del Desenvolupament del llenguatge oral i escrit (TEL, TDH, Dislexia) 1 plaça

Elisabet Jurado

V VEU

1. Evolució de la veu en la radio espanyola 1 plaça

Josep Mª Vila

2 Soroll a l'aula i fatiga vocal. 1 plaça

Josep Mª Vila

3. Revisió sistemàtica de l'efectivitat de les teràpies manuals en el tractament de les alteracions de la veu 1 plaça

Josep Maria Vila

VI AUDICIÓ

1 Escolta dicòtica i avaluació de la via auditiva central 2 plaça

Jesús Valero

VII RECERQUES SOBRE EL TRACTAMENT DE LA DISFÀGIA (Hospital de Sant Pau) 2 places

Helena Bascuñana

VIII DISFÀGIA, EDUCACIÓ SANITÀRIA I IMPACTE EN ELS CUIDADORS (Consorti Sanitari Pere Virgili) 1 Plaça

Natalia Talleda

IX PROVES DE SCREENING DE DISFÀGIA (Consorti Sanitari Pere Virgili) 2 places

Natalia Talleda

Metodologia

L'alumnat s'adscriu a una línia de recerca i participa en les activitats que el tutor o tutora consideren adients per l'estat de la recerca i la formació de l'alumnat.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Seminari en grup de recerca	23	0,92	8, 11
Tipus: Supervisades			

Tutories	45	1,8	8, 11
Tipus: Autònomes			
Lectura d'articles i d'informes; Elaboració d'informes escrits; Defensa oral dels treballs.	148	5,92	8, 11

Avaluació

S'avalua l'assistència, dedicació i eficiència en la participació de l'alumnat i els resultats formatius obtinguts en les presentacions orals i escrites

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació en activitats	50%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 13
Defensa presencial	10%	2	0,08	6, 12
Informe escrit	40%	5	0,2	3, 4, 5, 11, 12, 13

Bibliografia

Debut a la diversitat de línies de recerca que s'inclouen en aquest mòdul es presenten les referències bibliogràfiques a cada bloc temàtic

I L'ADQUISICIÓ DEL LENGUATGE ORAL

L'adquisició del llenguatge oral en entorns multilingües: avaluació del discurs.

Aparici, M. (2012). L'Adquisició del llenguatge. A L. Andreu (coord.), M. Aparici & E. Noguera, E. (2012). Desenvolupament i Avaluació del llenguatge oral. Barcelona: Editorial UOC.

Berman, R.A. & Verhoeven, L. (2002). Crosslinguistic perspectives on the development of text production abilities in speech and writing. *Written Language and Literacy* 5(1), 1-44.

Rosado, E., Aparici, M. & Perera, J. (2014). Adapting to the circumstances: on discourse competence in L2 Spanish / De la competencia discursiva en español L2 o de cómo adaptarse a las circunstancias. *Cultura y Educación*, 26 (1), 71-102.

Tolchinsky, L. (2004). The nature and scope of later language development. In R.A. Berman (Ed.), *Language development across childhood and adolescence* (pp. 233-248). Amsterdam: John Benjamins.

II DIFICULTATS EN L'ADQUISICIÓ DEL EL LENGUATGE ORAL

2.1

Connor, C., Craig, H. K., Raudenbush, S. W., Heavner, K. y Zwolan, T.(2006). The age at which young deaf children receive cochlear implants and their vocabulary and speech-production growth: Is there an added value for early implantation? *Ear & Hearing*, 27,628-644.

Duchesne, L., Sutton, A. y Bergeron, F. (2009). Language achievement in children who received cochlear implants between 1 and 2 years of age: Group trends and individual patterns. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 14, 465-486.

Geers, A. E., Moog, J., Biedenstein, J., Brenner, C. y Hayes, H. (2009). Spoken language scores of children using cochlear implants compared to hearing age-mates at school entry. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 14, 371-385.

Moreno-Torres, I., Cid, M. M., Santana, R. y Ramos, A. (2011). Estimulación temprana y desarrollo lingüístico en niños sordos con IC: el primer año de experiencia auditiva. *Revista de Investigación en Logopedia*, 1, 56-75.

Nicholas, J. G. y Geers, A. E. (2007). Will they catch up? The role of age at cochlear implantation in the spoken language development of children with severe to profound hearing loss. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 50(4), 1048---1062.

Pérez, E. I Serra, M. (1998). *Protocol d'Anàlisi del Llenguatge (A-RE-LL)*. Ed. Ariel, Barcelona.

Pérez, M.; Valmaseda, M.; de la Fuente, B.; Montero, I; y Mostaert, S. (2014). Desarrollo del vocabulario temprano en niños con implante coclear escolarizados en centros con bilingüismo oral-signado, *Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología*, 34(2), 85-97.

Ramsrott, A. (2002). L'alumnat sord a l'etapa primària: el comportament textual. A GISTAL (ed.). *L'alumnat sord a les etapes infantil i primària*. Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 79-91.

Yoshinaga-Itano, C., Baca, R. L. y Sedey, A. L. (2010). Describing the trajectory of language development in the presence of severe to profound hearing loss: A closer look at children with cochlear implants versus hearing aids. *Otol Neurotol*, 31(8), 1268-1274.

2.2

Batten, G., Oakes, P.M. y Alexander, T. (2013). Factors associated with social interactions between deaf children and their hearing peers: a systematic literature review. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 18 (4).

Goberis, D., Beams, D., Dalpes, M., Abrisch, A., Baca, R. and Yoshinaga-Itano, Ch. (2012) The Missing link in Language Development of Deaf and Hard and Hearing Children: Pragmatic Language Development. *Seminars in Speech and Language* 33, (4) p.p.297-309

Wiefferink, C.H, Rieffe, C, Katelar, L., Raeve, L.D and Frijins, G. (2013) Emotion understanding in deaf children with a cochlear implant *Journal of Deaf Studies of Education* 18:2 p.p. 175-186

Ziv, M., Most, T, Cohen, S. (2013) Understanding of Emotions and False Beliefs among hearing children versus Deaf Children. *Journal of Deaf Studies of Education* 18:2 p.p. 161-174

III RELACIÓ ENTRE DIFICULTATS DE L'AUDICIÓ I F. PSIQUIQUES A LA VELLESA

3.1

Abelló, P., Venegas, M.P., Gou, J. Valero, J. & Rubio, I. (2010). *Presbiacusia. Exploración e intervenció*. Barcelona: Elsevier.

Henshaw, H. & Ferguson, M.A. (2013) Efficacy of Individual Computer-Based Auditory Training for People with Hearing Loss: A Systematic Review of the Evidence. *PLoS ONE* 8(5): e62836.

Lin, F. R., Metter, E. J., O'Brien, R. J., Resnick, S. M., Zonderman, A. B. & Ferrucci L. (2011). Hearing loss and incident dementia. *Archives of Neurology*, 68 (2), 214-20.

Mondeli, M.F. & Souza, P.J. (2012) Quality of life in elderly adults before and after hearing aide fitting. *Braz. J. Otorhinolaryngol.*, 78 (3), 49-56.

McCormack, A & Fortnum, H. (2013) Why do people fitted with hearing aids not wear them? *Int J Audiol.* 52 (5): 360-8.

Valero-Garcia, J.; Bruna, O. & Signo, S. (2012) Envel·liment i comunicació: interrelació entre els factors auditius, cognitius i emocionals. *Revista Aloma*. 30 (1) 53-66

Wong, L & Hickson, L. (2012) Evidence-based practice in audiology. Evaluating interventions for children and adults with hearing impairment. San Diego: Plural Publishing.

3.2

Millán-Calenti, J.C., Maseda, A., Rochette, S. & García-Monasterio, I. (2011). Relación entre el déficit sensorial auditivo y depresión en personas mayores: Revisión de la literatura. *Revista española de Geriátria y Gerontología*, 46(1), 30-35.

Ringdahl, A. & Grimby, A. (2000). Severe-profound hearing impairment and health-related quality of life among post-lingual deafened Swedish adults. *Scandinavian Audiology*, 29(4), 266-275.

[Uhlmann](#), R., Larson, E., Rees, T., [Koepsell](#), T. & [Duckert](#), L. (1989). Relationship of Hearing Impairment to Dementia and Cognitive Dysfunction in Older Adults. *Journal of the American Medical Association*, 261, 1916-1919.

Vallejo, L.A. & Gil-Carcedo, M. (2002) Presbiacusia. A L.A. Vallejo (Coord.), Hipoacusia neurosensorial (pp. 119-128). Barcelona:Masson.

IV VEU

4.1 Anàlisi acústica i perceptiva de la veu humana

Ladefoged, P. (1995) *Elements of Acoustic Phonetics*. University of Chicago Press.

Sundberg (1987) *The Science of the Singing Voice Deklab*, Northern Illinois University Press.

Titze, I. *Principles of Voice Production* (2000) Ed. National Center for Voice and Speech.

4.2 Evolució de la veu en la radio Espanyola

Bhatt, P., & Léon, P. (1991). Melodic patterns in three types of radio discourse. In *Phonetics and Phonology of Speaking Styles*.

Delgado-Martins, M. R., & Freitas, M.J.(1991). Temporal Structures of Speech:" Reading News on TV". In *Phonetics and Phonology of Speaking Styles*.

Grawunder, S., Bose, I., Hertha, B., Trauselt, F., & Anders, L. C. (2006). Perceptive and acoustic measurement of average speaking pitch of female and male speakers in German radio news. In *INTERSPEECH*.

Livonen, A., Niemi, T., & Paananen, M. (1995). Comparison of prosodic characteristics in English, Finnish and German radio and TV newscasts. *InICPhS* (Vol. 95, pp. 382-385).

Sityaev, D., Webster, G., Braunschweiler, N., Buchholz, S., & Knill, K. (2007, August). Some aspects of prosody of friendly formal and friendly informal speaking styles. In *XVI International Conference on Phonetics Sciences, Saarbrücken* (pp. 6-10).

4.3 Soroll a l'aula i fatiga vocal.

Brunskog, J., & Lyberg-Åhlander, V. (2011). Final report of the project'speakers comfort and voice disorders in classrooms'. ... Environment Center at ...

Cutiva, L., Vogel, I., & Burdorf, A. (2013). Voice disorders in teachers and their associations with work-related factors: a systematic review. *Journal of Communication Disorders*.

Durup, N., & Shield, B. (2014). Vocal problems for teachers and school acoustics-a field study. *INTER-NOISE and NOISE- ....*

Garcia, D. P., Brunskog, J., & Poulsen, T. (2011). The role of classroom acoustics on vocal intensity regulation and speakers' comfort.

Kristiansen, J., & Persson, R. (2011). Effects of classroom acoustics and self-reported noise exposure on teachers' well-being. *Environment and ...*

Lindstrom, F., Wayne, K., & Södersten, M. (2011). Observations of the relationship between noise exposure and preschool teacher voice usage in day-care center environments. *Journal of Voice*.

V AUDICIÓ

5.1 Escolta dicòtica al llarg de la vida

Azañón-Gracia, E. & Sebastián-Gallés, N. (2005). Test de escucha dicòtica en español: pares de palabras bisilábicas. *Revista de neurología*, 41, (11), 657-663.

Bradshaw, J. L.; Burden, V. & Nettleton, N. C. (1986). Dichotic and dichaptic techniques. *Neuropsychologia*, 24, (1) 79-90.

Hugdahl, K. (1988). *Handbook of dichotic listening: Theory, methods and research*. New York: Wiley & Sons.

Junqué, C. & Barroso, J. (1994). *Neuropsicología*. Madrid: Síntesis.

Kimura, D. (1961). Some effects of temporal-lobe damage on auditory perception. *Canadian Journal of Psychology* 15, 156-165.

Kimura, D. (1973). The asymmetry of the human brain. *Scientific American*, 228, 70-80.

Marshall, J. C., Caplan, D. & Holmes, J. M. (1975). The measure of laterality. *Neuropsychologia*, 13, 315-322.

Repp, B. H. (1977). Measuring laterality effects in dichotic listening. *The Journal of the Acoustical Society of America*, 62, 720-737.

Rimol, L. M., Eichele, T. & Hugdahl, K. (2006). The effect of Voice-onset-time on dichotic listening with consonant-vowel syllables. *Neuropsychologia*, 44 (2), 191-196.

Zenker, F., Suárez, M., Marro, S. & Barajas, J. J. (2007). La evaluación del procesamiento auditivo central: el test de dígitos dicóticos. *Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología*, 27 (2), 74-85.

5.2 Anàlisi acústica del senyal en parla patològica

Akmajian, A., Demers, R. A., Farmer, A. K., & Harnish, R. M. (2010). *Linguistics: An introduction to language and communication* (6th ed.). Cambridge, MA: The MIT Press.

Finegan, E. (2015). *Language: Its structure and use* (7th ed.). Boston, MA: Cengage Learning.

Fromkin, V., Rodman, R., & Hyams, N. (2014). *An introduction to language* (10th ed.). Boston, MA: Cengage Learning.

Gil, J. (2007). *Fonética para profesores de español: De la teoría a la práctica*. Madrid: Arco/Libros.

Hidalgo, A. y Quilis Merín, M. (2012). *La voz del lenguaje: Fonética y fonología del español*. València: Tirant Humanidades.

Hualde, J. I. (2014). *Los sonidos del español*. Cambridge: Cambridge University Press.

Maddieson, I. (1997) "Phonetic Universals". En Hardcastle W.J. & Laver, J. (Eds.) *The Handbook of Phonetic Sciences*. Oxford: Blackwell Publishers (Blackwell Handbooks in Linguistics, 5). pp. 619-639.

Martínez Celdrán, E. & Fernández Planas, A.M. (2007). *Manual de fonética española: articulaciones y sonidos de Español*. Barcelona: Ariel.

Obediente,E. (2007) Fonética y Fonología (3ªEd.) Mérida: Consejo de Publicaciones. Facultad de Humanidades y Educación. Universidad de Mérida

Quilis,A. (1993) Tratado de Fonología y Fonética españolas Madrid.Gredos

VI DISFÀGIA I EDUCACIÓ SANITARIA I VII PROVES DE SCREENING DE DISFÀGIA

Clavé P, Arreola V, Velasco M, et al. Diagnosis and treatment of functional oropharyngeal dysphagia. Features of interest to the digestive surgeon. *Cir Esp.* 2007;82:62-76.

Velasco, M., Arreola, V., Clavé, P., Puiggrós C. Abordaje clínico de la disfagia orofaríngea: diagnóstico y tratamiento. *Nutr Clínica en Med.* 2007;1(3):174-202.

Rojas C, Corregidor A, Gutierrez C. Disfagia. In: *Tratado de Geriatria Para Residentes.* Madrid; :545-553. Available at: http://www.segg.es/download.asp?file=/tratadogeriatría/PDF/S35-05_53_III.pdf.

Odderson IR, Keaton JC, McKenna BS. Swallow management in patients on an acute stroke pathway: quality is cost effective. *Arch Phys Med Rehabil.* 1995;76:1130-1133.

Gordon C, Hewer RL, Wade DT. Dysphagia in acute stroke. *Br Med J (Clin Res Ed).* 1987;295:411-414. doi:10.1136/bmj.295.6606.1137-c.

Barer DH. The Natural History and Functional Consequences of Dysphagia after Hemispheric Stroke.; 1989:236-241. doi:10.1136/jnnp.52.2.236.

Clavé P. Disfagia orofaríngea en el anciano. *Rev Esp Geriatr Gerontol.* 2012;47:139-140. doi:10.1016/j.regg.2012.04.009.

Clavé P, Verdaguer A, Arreola V. Disfagia orofaríngea en el anciano. *Med Clin (Barc).* 2005;124:742-748. doi:10.1157/13075447.

Cabre M, Serra-Prat M, Palomera E, Almirall J, Pallares R, Clavé P. Prevalence and prognostic implications of dysphagia in elderly patients with pneumonia. *Age Ageing.* 2009;39:39-45. doi:10.1093/ageing/afp100.

Smithard DG, O'Neill PA, Parks C, Morris J. Complications and outcome after acute stroke. Does dysphagia matter? *Stroke.* 1996;27:1200-1204. doi:10.1161/01.STR.27.7.1200.

Rofes L, Arreola V, Romea M, et al. Pathophysiology of oropharyngeal dysphagia in the frail elderly. *Neurogastroenterol Motil.* 2010;22. doi:10.1111/j.1365-2982.2010.01521.x.

Martino R, Pron G, Diamant N. Screening for oropharyngeal dysphagia in stroke: insufficient evidence for guidelines. *Dysphagia.* 2000;15:19-30. doi:10.1007/s004559910006.

Ramsey DJC, Smithard DG, Kalra L. Early assessments of dysphagia and aspiration risk in acute stroke patients. *Stroke.* 2003;34:1252-1257. doi:10.1161/01.STR.0000066309.06490.B8.

Heart and Stroke Foundation of Ontario/The Dysphagia Screening Tool Group. Dysphagia Screening Tools: A Review, June 2008. Ontario; 2008:1-15. Available at: http://www.heartandstroke.on.ca/atf/cf/%7B33C6FA68-B56B-4760-ABC6-D85B2D02EE71%7D/Dysphagia__FIN

Guillén-Solà A, Martínez-Orfila J, Boza Gómez R, Monleón Castelló S, Marco E. Cribaje de la disfagia en el ictus: utilidad de los signos clínicos y el método de exploración clínica de volumen viscosidad en comparación con la videofluoroscopia. *Rehabilitacion.* 2011;45:292-300. doi:10.1016/j.rh.2011.06.006.

Crary MA, Carnaby GD, Sia I, Khanna A, Waters MF. Spontaneous swallowing frequency has potential to identify dysphagia in acute stroke. *Stroke.* 2013;44:3452-3457. doi:10.1161/STROKEAHA.113.003048.

Clavé P, Arreola V, Romea M, Medina L, Palomera E, Serra-Prat M. Accuracy of the volume-viscosity swallow test for clinical screening of oropharyngeal dysphagia and aspiration. *Clin Nutr.* 2008;27:806-815. doi:10.1016/j.clnu.2008.06.011.

O'Horo JC, Rogus-Pulia N, Garcia-Arguello L, Robbins J, Safdar N. Bedside diagnosis of dysphagia: A systematic review. *J Hosp Med*. 2015:n/a-n/a. doi:10.1002/jhm.2313.